

maar ook, dat zij nooit ophoudt als een tegenstrijdig beginsel te handelen. Wij zijn gelijk een mensch, die een ruwen **steilen** berg beklimt. Niet alleen de losse **steen**en doen hem uitglijden en struikelen, maar de **geheele** weg is een voortdurend opklimmen, hetwelk zijne leden vermoeit, zijne kracht uitput en zijnen adem vermindert. Om nu te blijven in de paden der Godzaligheid, en **tot** den einde toe te volharden, zonder gindsch of **herwaarts** afgeleid te worden van den weg — **dit** is de groote **moeielijkheid** ; een moeilijkheid door niemand overwonnen, behalve **door** hen, die geholpen worden door bijzondere kracht **Gods** ; want hij, en hij alleen **zal** zalig worden, „**die** volhardt tot het einde.” Voort te **gaan** met wel te doen is **eene** gezegende gift en genade, Gelijk de Apostel zegt (Gal. 6 : 9): „**Laat** ons goeddoende, niet vertragen ; want **te** Zijner tijd zullen wij maaien, zo0 wij niet verslappen.” Bijzonder in de genade des **gebeds** komt de gezegende Geest te hulp aan de zwakheid van weinig vordering en moedeloosheid, door mededeeling van sterkte ter bewaring. Deze genade van volharding heeft de Heere gezegend ontdekt en aangemoedigd in deze twee treffende gelijkenissen : — die van de lastige weduwe, die de onrechtvaardige rechter rust gaf nacht noch dag, totdat hij haar recht deed; en van den man, die ter middernacht naar zijnen vriend ging (welke reeds op zijn bed was) om drie **brooden** te **leen**en, en schoon hij hem eerst van de hand wees nochtans verkreeg hij ze ten laatste door volstandig aan te houden. Door deze twee gelijkenissen wilde de Heere ons aanmoedigen, om in den **gebede** te volharden, en als lastig te zijn aan den troon der genade. Doch dit doen wij niet, tenzij **de** Geest onze zwakheid van slappe handen en struikelende knieën te **hulp** komt. Hii moet voor ons de nederhangende handen opheffen, gelijk **Aäron** en Hur Mozes' handen onderschraagden, Zonder aanhoudend gebed van **Israël** kon deze vijand niet overwonnen worden, zoodat wanneer Mozes' handen nedervielen Amalek de sterkste was, maar wanneer Mozes' handen opgeheven werden **zoo** overwon Israël. Doch Mozes' handen waren zwaar en hadden derhalve ondersteuning noodig. Aäron en Hur hielpen **zoo** zijne zwakheid. **Zoo** hebben wij noodig dat de Heilige Geest onze biddende handen aan den troon der genade ondersteunt, opdat wij niet verflauwen noch bezwijken ; want het is met ons als met Israël: wanneer onze handen verslappen in gebed en **smeeking** dan wint de zonde, en wanneer de gezegende Geest ondersteunt, dan overwint de genade.

5. Maar als een schier onafscheidelijk gevolg van deze zwakheid van vertragen en **weldoep**, is er **eene** zwakheid van **koudheid** in de dingen **Gods**. Hoe **vaak** **gevoelen** wij ons koud, levenloos, stomp, afgesneden als het ware met wintervorst ; en hoe hebben

wij in zulke **wintertijden** behoefte aan **eene** verlevendigende **warmte**, om onze koude **bevrozene** harten te verwarmen, en ze te doen **versmel** ten in een vloed van geloof en liefde. Deze zwakheid dan van koudheid en **ijskrankte** helpt de Geest door de stralen van de Zon der gerechtigheid en verwarming te doen vallen op de ziel in haren wintertijd. Onder de verlevendigende werkingen en Goddelijke invloeden dezer **Hemelsche** stralen, smelt de ziel in leven en gevoel, en stort uit een vloed van warme begeerten, een heiligen stroom van hartelijke smeekingën, welke **voortgudst** als **eene** vloeiende beek. Dit is den **dorren** grond in **watertochten** te verkeerē (Ps. 107 : 35.) en de **woestijn** in **eene** fontein van water (Ps. 104 : 8); **rivieren** **opende op** de hoogten en fonteinen in het midden-der dalen. (Jes. 41 : 18.) Het is door deze warme en ernstige smeekingën, dat de ziel toegang vindt tot de **ooren Gods**, want Hij wil, dat het hart zich aan Zijne dienst verpandt.

„Hij wil geen dienst in plichtental;
Hij eischt de reine hartsbegeerte
 Het gansche hart, of niets met al.”

Hij, die een Geest is en geestelijke aanbidders zoekt en vordert, keert Zijn aangezicht af van vormelijke, koude gebeden; maar het roepen van hongerigen en dorstigen naar de gerechtigheid, de warme, liefelijke, aanhoudende smeekingën van een geloovig hart gaat door tot de **ooren** van den **Heere** Sebaoth. In dezen weg — en hoe nederbuigende goed is dat! — komt de Geest als een innerlijke Voorbidder onze zwakheden te hulp; en wèl ons dat Hij **zoo** handelt, want indien Hij door Zijne genade ons niet te hulp kwam, onze zwakheden zouden ons **zoo overmogen**, dat zelfs de adem des gebeds zou ophouden en sterven in onze ziel, Gelijk de slaap een mensch kan drukken, totdat hij daaraan geen wederstand meer kan bieden, — gelijk vermoeidheid onze zenuwen en krachten **zoo** kan overmannen, dat ons gansche lichaam zijne kracht tot beweging en oefening verliest; **alzo** zouden onze zwakheden, zonder de helpende kracht des **Geestes**, zulk een overwicht over het inwendige leven **Gods** in de ziel verkrijgen, dat de adem des gebeds zou uitgaan in de ziel, gelijk de vermoeide man op zijnen stoel in slaap valt, of de bezwijkende vrouw zonder ondersteuning op den grond nederzigt. Maar uit kracht der **voorziening** van het eeuwige verbond, dat in alles welgeordineerd en bewaard is, komt de gezegende Geest onze zwakheden te **hulp, ondersteunt** onze vermoeide zielen, en door Zijnen inwendigen adem houdt Hij het heilig vuur levend, dat **Hij** zelf eerst in het hart ontstoken heeft.

11, Maar Hij doet nog iets meer. Hij bidt voor ons — en dat is ons tweede **punt** — „*Hij bidt voor ons met onuitsprekelijke xueh tingen.*”

1. Zijne manier om ons bidden te **leeren** zou ik misschien kunnen vergelijken met de leerwijze van **eenen** schoolmeester met een jongen in het schrijven, Hij zet voor zijn aangezicht een voorschrift en geeft hem de pen in zijne hand; maar de jongen is nauwelijks in staat de pen goed te houden, noch veel minder om eene rechte lijn te maken. Nu neemt de onderwijzer de hand des jongens en maakt **zoo** twee of drie lijnen voor hem ; maar steeds beeft des jongens hand en zijne vingers kunnen de pen niet besturen, ja de lijn poogt hij evenwel te maken, doch zij heeft geen rechte gedaante. Zij is krom waar zij recht, zwaar waar **zij** licht moest wezen. Dan maakt de meester zelf eenige letteren in zijn schrijfboek voor hem, welke voortdurend in zijn boek staan, en deze zijn **zoo** schoon uitgevoerd, dat de leerling wanhoopt het ooit **zoo** verre te kunnen of zullen brengen, **Zoo** is het met dezen genadigen Geest als onze gezegende onderwijzer, de inwendige Voorschrijver van alle geestelijke gebeden. Eerst stelt Hij ons voor wat het ware gebed is — het inwendig zuchten des harten tot God. **Wij** beproeven **alzo** te bidden, maar vermogen niet. Al ons pogen schiet te kort bij het voorschrift ons gesteld, Dan neemt **Hij**, **om zoo** te zeggen, onze vingers in Zijne hand, en helpt **zoo** onze zwakheden, en bestuurt ons om rechte lijnen te maken in het gebed, zoodat het eenigermate gelijk zij naar dat heilig voorschrift, hetwelk door den Heere in Gethsémané's hof is voorgesteld. Nog blijven onze zwakheden ; en het is ons onmogelijk evenredig en rechtmatig te doen hetgeen ons betaamt en behoefte is. Doch de genadige Leermeester maakt eenige **letteren** voor ons, bidt zelfs in ons, en als ik het **zoo** eens mag uitdrukken, Hij mengt Zijne met onze verzuchtingen. Hij vergeenoegt zich niet met ons te helpen in het vormen van gedachten, in het vinden van denkbeelden en in het spreken van woorden — te gevoelen onze behoeften en ellenden, en het **begeeren** van verlichting; maar Hij Zelf maakt, door Zijnen reinen, heiligen adem onze lichamen tot Zijnen tempel, en bidt voor ons **tot** den troon der genade met onuitsprekelijke verzuchtingen. **Als** de beloofde Trooster, de Hemelsche Voorspreker, de **inwendige** Tusschentredner, één met den Vader en den Zoon in wezen **en** kracht, in liefde en barmhartigheid, in genade en heerlijkheid, is de Heilige Geest zeer gezind ten goede der ziel, — is zeer begerig, dat onze gebeden verhoord zouden worden, wetende dat alle zegeningen gegeven worden als antwoord op het **gebed**. Doch ziende hoe zwak en onbekwaam wij zijn **in het zoeken** en **zuchten** naar dezelve, en opdat wij niet ten eenenmale **mis-**

slagen aan den genadetroon, **zoo** mengt Hij Zijn zuchten met de onze, en bidt voor ons en in ons, opdat onze gebeden zouden doordringen tot de **ooren** van den Heere Sebaoth, en genadige verhooren zouden erlangen. Maar gij zegt het niet **altijd** te weten, wanneer de Geest in u bidt; en dit doet u vaak twifelen en **vreezen**, of Hij wel in waarheid uw Voorspreker is. Daar zijn, geloof ik, tijden en gelegenheden, wanneer de geest des gebeds **zoo** krachtig is, en wij **zoo** verheven zijn boven ons **zelve**n, dat wij schier niet kunnen twifelen aan Zijne genadige tusschenkomst. Doch gelijk ik alreede heb aangemerkt, Hij mengt gemeenlijk Zijn adem **zoo** met den onzen, dat wij somtijds bijna niet kunnen zeggen, wie is het die bidt, Hij of wij. Hebben wij evenwel nooit ondervonden eene buitengewone inkomst van Goddelijk leven en gevoel, alsof eene nieuwe en ongewone kracht aan ons geschonken werd, om pleitende te **zijn** bij den troon der genade met den Heere? Ik meen dat somtijds ondervonden te hebben, bijzonder als ik bad in het openbaar, of met twee of drie geloovigen vereenigd. Zulke nieuwe en toch genadige gedachten werden gegeven; zulke warme en toch teedere en ootmoedige gevoelens ontdekten zich; zulke ernstige begeerten werden ondervonden en zulke gepaste woorden medegedeeld om ze uit te drukken, dat ik (zij het met **alle** nederigheid gezegd) over mij **zelve**n verbaasd stond, dat zulk eene kracht gegeven was om de belijdende gemeente van Christus te leiden, Wanneer wij **zoo** beweldadigd worden aan den troon der genade, dan mogen wij wel gelooven of hopen, dat de Geest zelve voor ons bidt. Het is Zijne zucht, niet de onze, welke wij dan uiten; *Zijne* gedachten, niet onze **denk**-beelden; Zijne woorden niet onze uitdrukkingen. Dus zegt de Heere tot Zijne discipelen ten aanzien van een ander werk des gezegenden **Geestes**: „Zoo wat u in die ure gegeven zal worden, dat spreekt: want gij zijt het niet, die spreekt, maar de Heilige Geest.” (Mark. 13 : 11.)

2. Maar **Hij** wordt gezegd voor ons te bidden „*met onuitsprekelijke zuchtingen.*” Mijns inziens kunnen wij deze treffende woorden in tweeërlei zin verklaren. Vooreerst zouden wij het kunnen nemen in den zin, dat er gedachten en gevoelens in het hart zijn, die niet in woorden wedergegeven kunnen worden. Elke taal is tot op zekere hoogte gebrekkig, en nimmer wordt dit meer gevoeld, dan wanneer diepe en sterke gewaarwordingen moeten uitgedrukt worden. Welke woorden zouden de smart in juistheid uitdrukken, die **eene** weduwe ondervindt **als** zij in de nachtwake ligt te peinzen over haren afgestorven man? Zuchten slaken en een gansche vloed van hartetranen — **ja** zelfs deze **zijn** de zwakke uitdrukkingen der **griev**e, welke haar hartebanden **schijn**en te breken, Zelfs dus in de natuur **zijn**

woorden ongenoegzaam om uit te drukken de gevoelens, wanneer die zeer sterk zijn ; hoeveel te meer in de genade, **waar** de gevoelens zooveel te dieper gezeteld zijn ; ja welke **menschelijke** taal, zoo krachteloos om natuurlijke bevattingen uit te drukken, kan die juist uitspreken? Wanneer de ontwaakte zondaar schier in wanhoop nedergedrukt wordt met een zwaren last van schuld op zijne consciëntie ; wanneer hij zeer diepe en treffende beschouwingen heeft van de ontzaggelijke wezenlijkheden der eeuwigheid, en vreest dat zijn **deel** zal **Zijn** geworpen te worden in den **put van** vuur ; wanneer de toorn **Gods** en de vloek der wet in **zijne** beenderen branden gelijk een vuur en zijne kracht doen opdrogen gelijk eene potscherf, welke uitwendige woorden zouden zijn gevoel of **vreeze** uitdrukken? Hij zucht bezwaard zijnde ; nochtans kunnen **zijn** zuchten en kermen maar flauw en onvolkomenlijk uitdrukken de gewaarwordingen zijner ziel, De **Heilige** Geest derhalve de zwakheden van uit te spreken helpende, en **geene** uitdrukking kunnende vinden, bidt in het hart met onuitsprekelijke zuchtingen, dewijl er geen andere weg is om de gewaarwordingen uit te drukken waaronder de **ziel** werkt. **Hebt** gij hier van **geene** bevinding gehad? wanneer gij laagt onder een zwaren zondenlast; beangst onder pijniging van schuld en beroering; benauwd door de verbergung van **Gods** aangezicht; bevende te midden van een geheel heirleger van twijfelingen en **vreeze** of gij u misschien niet ganschelijk bedrogen hebt ; staande als het ware aan den rand der eeuwigheid **schier** zonder hope voor uwe ziel ; — hoe, **zoudt** gij dergelijk gevoel kunnen **uitdrukken** in woorden? Onder zulke en dergelijke oefeningen dan moet de ziel zich in zuchten en kermen lucht geven; maar zelfs dezen kunnen niet met woorden worden uitgesproken, gelijk niemand het gevoel der pijn kan wedergeven in woorden, die daarvoor gesproken worden. Dit nu is de **eene** zin der uitdrukking te „**bidden** met onuitsprekelijke zuchtingen.”

Doch er is eene andere **meening** der woorden, welke is, dat de zuchten of **kermingen** des **Geestes** niet zoo zeer **onuitsprekelijke** als wel **onuitsprokene** zijn; want zoo kunnen **wij** de woorden lezen. Er zijn **zoowel zwiigende** zuchten als stille gebeden. **Alzoo** bad **Hanna** in het diepste harer ziel, en evenwel kwam niet een enkele zucht over hare lippen. **Zóó** diep waren hare gewaarwordingen, dat hare handen beefden, hare leden sidderden, en zelfs haar aangezicht er uitzag als **van** iemand die toen en gewoonlijk sterken drank dronk, naar luid der bestraffing van **Elia** ; maar gelijk- wij lezen, „**zij** sprak in haar harte, alleen bewogen zich hare lippen, maar hare stem werd niet gehoord,” (1 Sam. 1 : 13.) **Zoo** sprak Mozes vrijmoediglijk tot de kinderen **Israëls** aan de Roode Zee: „**Vreest** niet ; staat

en ziet **het heil des Heeren.**" Maar toch was zijn hart al dien tijd vervuld met roepen ; want schoon wij geen woord **hooren** uitspreken, evenwel zegt de Heere tot hem: „ Wat roept gij tot Mij?" (**Ezra 14 : 15.**) Ook Nehemia, toen hij stond voor het aangezicht des **Heeren**, verhief in het verborgen zijn gebed tot God, schoon geen woord zijne lippen ontging noch een zucht des **konings** oor bereikte; inwendig bad hij tot den God des Hemels. (**Neh. 2 : 4.**) **In** alle deze sprak de Heilige Geest, als hunne overste Voorbidder, Zijne heilige verzuchtingen uit; want Hij bad voor hen met onuitsprekelijke zuchtingen. Hunne innerlijke zuchtingen en **kermingen drukten hunne** behoeften uit; **maar** niet **hoorbaar** voor **het** oor, want **zij** werden onderdrukt, neêrgehouden. **Alzoo** spreekt ook thans nog vaak dezelfde gezegende Voorbidder in de harten van **Gods** volk; in waarheid, er is dikwijls meer diepte, kracht en aandrang in de innerlijke zuchten en het roepen van een verbroken hart en een verslagen geest, dan in de **hoorbare** uitdrukking der lippen of zelfs in de geuite zuchtingen. Het is de diepe rivier, die het minste gedruisch maakt ; de borrelende beek loopt luidruchtig van de **steen**en. De stem des Heiligen Geestes wordt met het **uitwendige** oor niet gehoord, of indien zij te sterk zij om onderdrukt te worden, **dan** wordt het verborgen gezocht. Onder den druk der eeuwige wezenlijkheden zal het kind van God een verborgen hoek opzoeken, waar niemand zijne stem kan **hooren**; en daar roept hij den naam des **Heeren** aan. Toen het den **Heere** behaagde, eerst mij den Geest **der** genade en der smeeking te geven, woonde ik in een bergachtigen streek nabij de zee, en **had** vaak de gewoonte mij te oefenen in het paarden rijden. Daar in die eenzame dalen en aan het atille zeestrand waar geen oog mij zag en geen oog mij hoorde, bad en riep ik somtijds tot den Heere. **Ik** was er niet voor de gevoelens mijns harten aan menschen bekend te maken, Met God onderhandelde ik, en voor Hem stortte ik in het verborgen de begeerte mijner ziel uit. **Zoo** zocht ik immer te doen. Dat uw en mijn Godsdienst besta in de diepte van ons hart; **en** dat wij niet doen gelijk de geveinsden van ouds, die **eene** luide belijdenis hadden voor **de** menschen, maar van den Heere veroordeeld werden, schoon ze ook in **de** Synagogen en op de hoeken der straten stonden te bidden, om van de menschen gezien te worden. (**Matth 6 : 5.**) Veeleer zij het aan ons **leven**, gedrag en wandel, aan onzen Christelijken zin en omgang zichtbaar, dat **wij navolgers** van **Christus** zijn ; want **dit alleen** kunnen zij zien, Is 't het werk **Gods**, **zoo ligt het diep**, te diep voor de wetenschap des menschen, want het **oog** der gier heeft het pad niet gezien. Maar welk **eene** barmhartigheid is het voor de heilig & **Gods**, dat hoe hun **Godsdienst ook** inwendig **verze-**

geld **is voor** het oog des menschen; hoe vaak ook in verwar- ring gehuld en **alzo** ook verborgen voor hun **zelve**n, nochtans geheel naakt en geopend ligt voor de **oogen** Desgenen, met Wien wij te doen hebben. Er zijn onder **Gods** volk, die geen bewijs hebben van hun genadewerk in het harte behalve eenig verborgen gevoel en droefheid, schuld en benauwdheid, die zij nauwelijks kunnen verklaren ; of de zuchten, het roepen, bid- den en kermen, dat zij bij tijden doen, dewijl zij in geen **an-** deren weg **eenige** verlichting- vinden voor **hunne** **belaste** consi- entie%. **Doch** welk eene -onuitsprekelijke genade, dat daar boven een oog is, dat alles bemerkt ; dat Hij, de muschjes gade- slaat, de haren des hoofds telt, en zonder Wiens toedoen geen **grasscheutje** kan groeien of geen bloem zich opent, -dat **Hij**, de groote Onderzoeker des harten, elke gedachte weet en iedere gewaarwording kent, die voor aller oog verborgen liggen in de innerlijke diepten van het hart.

III. En dit leidt ons tot ons derde **punt**: de kennis welke God heeft aan deze inwendige **zuchtingen**. „**Die de harten onderzoekt, weet, welke de meening des Geestes zij.**” Bedrog en geveinsdheid mogen onder de **menschen** toenemen, zij **mogen** een tijd lang duren, schoon meestentijds het overtreksel zeer dun is, en de hoeken aldra het grondmetaal aanwijzen. Wereld en zonde neemt **al** spoedig die bloote uitwendige gedaante **weg**, want met al **zijn** glans is het toch niet het goud van Ofir of het zilver van Ufaz. O, indien zij al een tijdlang glinsteren en blinken voor de menschen, toch kan **huichelarij** en misleiding het niet volhouden voor het hof des Hemels. **Wij** mogen ons **zelve**n en anderen bedriegen, maar er is één Wien wij niet misleiden kunnen, — dat is een hartdoorzoekende God. Deze waarheid nu schrijft de Heere zelf met eigen vinger op ieder wedergeboren hart. Elke ziel door Zijne hand bewerkt leert twee lessen : dat Hij niet bedrogen. kan dat Hij niet bespot mag worden. Deze onderwijzing van boven maakt een mensch oprecht voor Hem ; en wat is alle belijdenis van den Gods- dienst, wanneer daaraan oprechtheid ontbreekt? Niets. — Wat zeg ik, niets? Nog erger dan dat: want onoprecht voor God te zijn voegt huichelarij tot onze zonden; het is een **hoonen** van de Hemelsche Majesteit; het is, indien het mogelijk ware, een dubbelen molensteen aan onze harten te binden om te zinken in de diepten der hel. „**Die de harten doorzoekt, weet, welke de meening des Geestes zij.**” Bedenkt dit in uwe toenadering tot den troon der genade. God, de Alziende, de Alom- tegenwoordige Jehova, doorzoekt de harten, en Hij doorzoekt ze zoowel in het goede als in het kwade, want beide ligt **even-** gelijk naakt voor Zijn alles doordringend oog. Er is geen enkele booze gedachte, vermetele begeerte, hebzuchtige wensch of **God-**

delooze verbeelding in ons gemoed gewrocht, die niet open ligt voor het hartdoorzoekend oog van God. Gelijk de struis **moogt** gij uw hoofd in het zand begraven, en wanen dat gij niet gezien wordt, maar uw geheele lichaam staat toch bloot aan de pijlen van den onfeilbaren boogschutter. Hij ziet al het kwaad dat in ons is; en wel mag dat **ons** bedekken met schaamte en schaamroodheid des aangezichts, Gij kunt het uwen **nauw-**sten, dierbaarsten vriend **niet** zeggen- wat er dagelijks plaats grijpt in de diepten van uw vleeschelijk gemoed ; maar alles is openbaar voor God. En dit moest ons waakzaam en biddende maken, als levende onder het oog van een alom tegenwoordig Wezen, Die elke gedachte leest, ieder woord hoort, en alle daden naspbeurt. **Wel** moge het ons doen **vreezen** Hem te mishagen, en Zijne **Hemelsche** Majesteit zoeken te verheerlijken.

-Maar **Hij**, die het harte doorzoekt, doet **dat** niet alleen met het kwade, maar ook met het goede. Hij is vol medelijden, barmhartigheid, liefde en waarheid. Hij is Zijnen kinderen geen strenge Rechter of harde Meester, **maaiende** waar Hij niet gestrooid heeft. Maar Hij is een vriendelijk toegenegen Vader en Vriend; en gelijk een ouder met **teeder** oog ziet op de onvermijdelijke zwakheden zijner kinderen, en daar overeenkomstig handelt, **alzo** doet de groote Doorzoeker des harten met Zijn geestelijk volk. „ Want Hij weet wat maaksel wij zijn, gedachtig zijnde, dat wij stof zijn.” Wanneer gij een kreupel kind hsdt, zoudt gij dat dan **zoo** zeer ruw behandelen en **achteruit-**stellen, omdat het niet met vasten gang kan **loopen** 3 Of indien hij, gelijk veel malen het geval is, een lichamelijk gebrek of zwakheid had, — zou dat gebrek niet des te meer uwe zorg en bekommring voor dat kind tot u trekken ? Hoe zoudt gij hem met uw gansche vermogen beschermen voor de ruwheid en onvriendelijke bejegingen van anderen, en zoudt hem schier niet uit het gezicht kunnen hebben, opdat hem niet eenig leed geschiede. **Zoo** ziet de Hemelsche Vader in medelijden en ontferming neder op de zwakheden Zijner kinderen. Hij slaat hunne angsten met **oogen** van heilig medelijden gade. **En** Hij kan doen wat wij niet vermogen: Hij kan het goede van het kwade scheiden. Wanneer wij bidden mengt zich met alle onze gebeden zooveel zondigs, dat wij schier niet kunnen gelooven, dat ze aannemelijk kunnen zijn bij Hem, die te rein van **oogen** is, dan dat Hij het kwade kan **aanschouwen**, of de ongerechtigheid kan zien. Maar **Hij** kent **Zijn** eigen werk in het harte; Hij ontcijfert Zijn eigen schrift, Wat donker is voor ons, is licht voor Hem ; want- **Hij** weet te onderscheiden de zucht des vleesches en des **Geestes**. -Gij die moeder zijt, kunt, te midden van vreemde stemmen, het roepen van uw eigen kind wel **be-**merken. **Alzo** kent God ook het roepen van Zijnen eigen Geest,

te midden van al de stemmen, die vaak het gemoed bestormen en verwarren, wanneer wij bidden. Daarom **lezen wij**, dat „**Hij**, die de harten doorzoekt, *weet, welke de meening des Geestes zij.*” „De meening des Geestes”, dat is, wat de Geest denkt, begeert, naar zucht en zoekt; **en** daarop merkt de Heere in het **bijzonder**. Waarom? Omdat die, en die alleen, vrij is van de beoedeling der zonde. Niets onheiligs kan ooit in **Gods** tegenwoordigheid komen, geen zondig **gebed** kan **Zijn** oor bereiken. Het moet rein en heilig zijn, om ontvankelijk te zijn bij de reine en heilige **Majesteit** des Hemels. Des **Geestes** zuchten en meening is **heilig**; **de** Geest bidt naar de wille **Gods**; want gelijk de Heilige Geest één is met den Vader en den Zoon in wezen, bestaan- en kracht, **zoo** is Hij het ook in zin, wil en genade. De meening des **Geestes** moet gelijk zijn aan den zin van Christus, en als zoodanig zoekt Hij voorzeker de heerlijkheid **Gods** en het goede voor de ziel, want in deze beide schijnt **voornamelijk** de **zin** Christus te bestaan, Deze heilige en gezegende Geest zal ook nooit heiligen de inwilliging van **wat** vleeschelijk, zinnelijk of zondig is. Geven wij ons in deze dingen toe, de zonde en de schaamte is onze. Schoon de Heilige Geest onze zwakheden te hulp komt, **helpt** Hij toch **nooit** onze zonde; en schoon Hij geduld heeft met zwakheden, zal Hij nooit ongerechtigheid beschermen. „**Die** de harten doorzoekt, weet, welke de **meening** des Geestea zij”, en bidt daarnaar; maar Hij zal **nooit** den zin **des** vleesches in acht nemen. Daarom kunnen vele gebeden goed zijn op aarde; maar recht tegenstrijdig met de meening des **Geestes**. Dit zien wij zeer duidelijk in het geval met Salomo, De Heere gaf Hem de keuze wat van Hem te vragen. Salomo deed een rechte keuze; hij vroeg wijsheid. Hij verkoos niet rijkdom, eer, lengte **van** dagen, **noch** het leven zijner vijanden; maar hij begeerde geestelijke wijsheid, en een verstandig hart om te richten tusschen goed en kwaad. Dat gebed was den Heere welbehagelijk. De Heere gaf hem een wijs en verstandig hart, en voegde daaraan toe hetgeen Salomo niet begeerd had — beide rijkdom en eere. (1 Kon. 3 : 11, 12.) Salomo volgde **Gods** voorbeeld, Want niet alleen gaf hij de koningin van **Scheba** wat zij van hem vroeg, maar voegde daarboven toe uit zijnen koninklijken overvloed. En **zoo** zal God met ons handelen. Hij zal ons geven alles wat ons goed ia; om zelfs onze harten te vervullen met overvloed van liefde en blijdschap. Maar het moet een bidden zijn naar de meening des **Geestes**. Gij kunt verdrukkingen hebben, en misschien bidden om opheffing van dezelve, dewijl ze u als een zware last te zwaar zijn om te dragen, Deze wegneming kan niet zijn, en waarschijnlijk is het niet de meening des **Geestes**. Bidt liever om onderwerping aan haar, opdat zij uwer ziel eenigszins ten

goede mogen werken, — opdat zij mogen werken tot eer en prijs van God. Dat kan de meening des **Geestes** zijn in plaats van Zijne voorbidding om hare wegneming. Of gij wordt diep geoeffend met een **lichaam** der zonde en des doods, pijnlijk gevoelende de worstelingen der zonde in uw vleeschelijk gemoed om de overhand; gij bidt, gelijk sommigen baden, om volmaakte heiligheid, zoodat gij niet slechts nooit de schuld en kracht der zonde meer gevoeldet, maar zelfs om bevrijd te zijn van haar bestaan en aanwezig. Maar dit is een gebed niet naar de meening des **Geestes**. Het is **Gods** wil, dat zoolang **wij** in het **vleesch** zijn, **wij** zullen strijd voeren tegen een lichaamder zonde en des -doods: **Wij** worden bevolen den goeden **strijd** des geloofs te strijden. Doch hadden wij **geene vijanden** meer te beoorlogen, waren wij vrij van de strikken der wereld, des satans en des vleesches, waar zou de strijd en de zegepraal des geloofs wezen? In plaats van zulk **eene onmogelijkheid** te vragen, **als** bevrijding van benauwdheid en wegneming van kruis is, laat ons weleer onderwerping zoeken aan den wille **Gods**, en in plaats van strijden tegen de zonde in eigen kracht, of hopeloos neder te zinken onder hare strikken, laat ons liever van den Heere begeeren, dat Hij ons beware **van** het kwade, dat het ons niet **smarte**, en Hem aan Zijne belofte herinneren; dat de zonde niet over ons zal heerschen. Het zal ons **genade** en wijsheid zijn, in al onze gebeden en toenaderingen **tot den troon-** der **genade**, den zin en meening des **Geestes** te bezitten; te **begeeren** den wille **Gods** te kennen en te doen; meer **ge-**loovig en volständig te zien op den Heere Jezus, opdat Hij Zelf ons zou **leeren** en onderwijzen; dat **Hij** ons door Zijnen Geest en genade meer Zijn lijdend beeld in- en uitwendig **gelijkvormig** make; dat Hij ons geve Hem meer te kennen en beter te dienen, dat onze gebeden dagelijks vuriger en ernstiger, geestelijker en meer naar den wille **Gods** mogen gericht zijn; opdat ze **zoo** lang **zoo** meer bewijzen de zuchtigen des **Geestes** te zijn in onze harten, en als zoodanig te duidelijker antwoord van Hem erlangen. Bidt om de ontdekking van Christus aan uwe ziel; om de openbaring van den Persoon, het bloed, de gerechtigheid en de liefde van Jezus; zoekt uwe **teekenen** en bewijzen van **Goddelijk** leven te duidelijker voor u te hebben, uw **Eben-**haëzers en bewijzen ten goede'helderder te schijnen; **uwe** twijfel en **vreeze** duidelijker ontdekt, en een voller en 'meer liefelijke verzekering om te dragen, dat gij persoonlijk deel hebt aan het volbrachte werk van Christus. Begeert **zoo** de toepassing der beloften **aan uw** hart, het Woord van God met **Goddelijke** kracht aan uwe consciëntie toegepast, en een levend geloof in beoefening te hebben, dat zich mengt met het gehoorde of gelezen Woord. Bovenal, zoekt den wille **Gods** te kennen en

dien te doen. Begeer door genade van den Heere onderwerping, lijdzaamheid, ootmoed, verbrokenheid, boetvaardigheid, nederigheid, Goddelijke droefheid over de zonde, Hemelache liefde en die 'liefelijke geestelijke gezindheid, welke is leven en vrede. Zulke en dergelijke gebeden zijn meer naar de meening des **Geestes**, dewijl ze nauwer in overeenkomst zijn met de geopenbaarde waarheid **Gods** in de bevinding der heiligen dan eenig stout eischen van God **aan** den **eenen** kant, alsof **Hij** onze schuldenaar was in de genade, of eenig **eigengerechtig** vragen aan den anderen kant, alsof hij dat doen moest in de natuur. Zoekt dan bevrijd te worden, zoowel van antiaomiaansche vermetelheid als van Farizeeusche eigengerechtigheid, van formaliteiten en bijgeloof; zoekt verlost te worden van enkel **lippengebed**, van eene geestledige en droge herhaling van spreekwoorden, waarin het hart niet is, waar leven, gevoel, kracht noch ernst of aandrang is voor God. Bovenal, zoekt **eene innerlijke** verzekering, dat uwe gebeden verhoord **en** aangenomen zijn, en wacht **op** het antwoord. Dit zal u de **zekerste en beste aller** bewijzen **zijn**, dat de gezegende Geest zelf voor u bidt, met **onuitsprekelijke zuchtingen**.

IV. Eu* deze" overweging brengt mij tot het laatste punt, dat „**de Geest voor de heiligen bidt naar den wille Gods.**” **De wille Gods** is tweevoudig, geopenbaard en verborgen. En naar welken wil bidt de Geest? — Blijkbaar niet naar den verborgen wille **Gods**, want deze is noodzakelijk verborgen voor onze **oogen**, en derhalve kan deze niet het voorwerp of het richtsnoer onzer smeekingen zijn. Dus bidt de Geest naar den geopenbaarden wille **Gods**. Die geopenbaarde wil is bekend gemaakt in de Schriften der Waarheid; en wij zullen **daarmede** in kennis komen door het onderzoeken der Schrift. **En is** dat genoeg? Velen onderzoeken de Schrift, die nimmer den wille **Gods** kennen, want wij lezen van hen, die altijd **leeren** en nooit tot de kennis der waarheid komen (2 Tim. 3 • 7); en de Apostel zegt ons, dat wanneer in zijne dagen Mozes gelezen werd in de synagogen, het deksel op hun harte lag. (2 Cor. 3 : 15). Duizenden lezen de Schrift, **wien** het een verzegeld boek is. Wij hebben van den Heere te **begeeren** Zijn licht voor ons, opdat de Schrift ons verstaanbaar zij, dewijl de „**ingang** van Zijn Woord licht geeft”: en **zoo** zullen wij de Heilige Schrift verstaan. Dit is in waarheid Zijn discipel te zijn en denzulken is de belofte; „**Gij** zult de waarheid verstaan, en de waarheid zal u vrijmaken.” (Joh. 31 : 32). „**Ontdek** mijn oog, — riep David, — opdat ik **aanschouwe** de wonderen Uwer Wet.” En **wederom** : „**Doe** ze mij verstaan, **zoo** zal ik leven.” (Ps. 119 : 18, 144). Wanneer wij dan **eenigermate** begunstigd worden met het licht van God in ons **ver-**

stand, en het **leven Gods** in onze ziel, dan wordt de Schrift dus een nieuw boek; wij lezen haar met nieuwe **oogen, behandle** haar als met nieuwe handen, **hooren** haar als met nieuwe **ooren**, **s**ngevoelen haar met nieuwe harten. Dit is inderdaad niet altijd hetgeval, Gij kunt de Heilige Schrift in handen nemen, en geen woord schijnt er voor u te zijn. Uw verstand schijnt vergaan; gij leest zonder geloof en zonder gevoel. De heilige bladen zijn bedekt met donkerheid ; duisternis ligt dik over uw harte.- **Gij** legt het boek neder, uwe ellendige hardheid, duisterheid **en vleeschelijkheid veroordeelende ; maar** gij kunt u **zelve** licht noch leven geven. Doch gij neemt **eene** andere gelegenheid te baat: van boven komt kracht, en gij leest met geloof en gevoel; gij gelooft wat uwer consciëntie aanbevolen wordt, als het ingegeven Woord; **Gods** vinger **roert** uw hart aan; eeuwige wezenlijkheden drukken met gewicht op uwen geest; de hoop klemt zich aan de geopenbaarde waarheid en de liefde gaat uit tot omhelzing **derzelve**. Schier elke plaats schijnt met heilig licht omschenen; elk vers is vervuld met schoonheid en zegen, zijnen rijken inhoud in uw hart druppelende gelijk honig en honigzeem ; en gij, verwondert u, hoe gij bij herhaling dezelfde woorden gelezen hebt en niet zaagt **derzelve** meening in hetzelfde licht, noch **gevoeldet** den invloed met dezelfde kracht. Onder dien Geest geleid tot den troon der genade, en des **Heeren** aangezicht zoekende met deze warme gewaarwordingen in uw **harte**, badt gij naar den wille **Gods**, want Zijn wil geopenbaard in de Schrift, was nu **in** uw hart uw wil **geworden**. Hij maakte u gewillig op den dag Zijner heirkraft, en Zijn wil **was** nu één geworden. In dezen weg is onderwerping aan Zijnen wil gekomen. Hard en ruw moge het pad zijn, dat **gij**, nu betreedt; smartelijke verdrukkingen moge uw moeielijk **lot** zijn ; sterke verzoekeningen mogen uwe wankelende schreden **verzellen** ; en in medelijden met u **zelve** begint gij schier te denken, dat niemand **zoo** hard behandeld wordt dan gij. Maar kunt gij niet tot God bidden om **onderwerping aan** -deze kruisen, welke God niet schijnt weg te willen **nemen**? Zoekt dan naar -onderwerping; **zoekt** de hand **Gods** in en onder de verdrukking; ziet of er te midden van de duisternis, die zich over den hemel heeft uitgespreid, niet **eenige** zilveren koorden zijn ; onderzoekt de ploeg, beschouwt het **hoofddoel**, en wacht op een lichtstraal van boven, totdat de zon der gerechtigheid doorbreke, onder Wiens vleugelen genezing zal zijn. Dit zal onderwerping geven; **en** als u **dit** gegund wordt en gij bevindt welke weldaad gij alreeds ontvangen hebt door de beproevingen en verdrukkingen, welke gij geroepen **zijt** door te gaan, een besef van dankbaarheid zal ontspringen, en gij zult lof en prijs den Heere brengen voor die beproeving. **Gij**

hebt nu een bewijze, dat de Geest voor en in u bidt naar God; **en** overeenkomstig Zijnen wil ontdekt in de Schriftuur. Bedenkt dan, dat **Gods** wil eeuwig bestaan zal, en dat die wil **zoo vast** en onveranderlijk is als God zelf. Onze wil wankelt **zoo** spoedig; **Gods** wil wankelt nooit. En dewijl die wil altijd moef leven en regeeren, **zoo** zal het onze hoogste wijsheid en rijkste genade zijn ons aan dien wil te onderwerpen, en denzelve gelijkvormig te zijn. Gij die **Gods** naam begeert te **vreezen**, Zijn wil is u niet ten verderve maar ter uwer zaligheid; hier uw voordeel, hierna uwe gelukzaligheid; hier uwe genade, hierna, nwe heerlijkheid. En de Geest bidt voor u naar den wille **Gods**; want is het niet uwe ernstige begeerte en bede, dat uwe ziel gezaligd en gezegend worde, dat gij God zoudt dienen, tot Zijne eer leven, en bij uwen dood eeuwig met Hem zijn? Ligt dan aan Zijne voeten. Vergenoegt u het leem te zijn, en **laat** Hem uwen **Hemelschen** Pottenbakker wezen. Denkt er niet aan u **zelven** te zaligen of uwe eigen hand uit te steken aan **Gods** genadewerk. **Zijt** voldaan met niets te zijn. Zinkt zelfs lager dan dat: **zijt** gewillig minder te zijn dan niets, opdat Christus u alles in allen zij. Begeert boven alle dingen des **Geestes** **zuchtigen** in u; want daarin zult gij zeker onderpand hebben, dat Hij u verder zal leiden door dit leven, en bij den dood onderschragen en doen aanlanden in heerlijkheid. Met **Zijn** geleide kunnen wij nooit dwalen; met Zijne ondersteunende armen kunnen wij nooit vallen; door Hem onderwezen, zullen wij het pad des levens duidelijk zien; en versterkt door Zijne kracht zullen wij wandelen zonder **vreeze**. Zonder Zijn licht zijn wij duister; zonder Zijn leven zijn wij dood; zonder Zijne onderwijzing zijn wij een massa onkunde en dwaasheid. **Wij** kunnen den weg niet vinden tenzij Hij ons leidt; maar leidt Hij ons, dan vinden wij zeker den **weg**. Hoe meer wij in **Zijne onderwijzing** en leiding ons **vertrouwen** stellen, hoe beter het ons zal zijn; en hoe meer wij onder Zijne onderwijzing aan des **Heeren** voeten kunnen liggen, opziende tot Hem, Opdat Zijn wil aan ons bekend en volmaakt in ons worde, des te meer zal het hier tot onzen vrede en hierna tot Zijnen eeuwigen prijs uitloopen.

AMEN.

GERED VAN DEN DOOD EN GEBRACHT TOT HET LICHT DES LEVENS.

LEEBREDE OVER Ps. 56 : 14. WANT GLIJ HEBT MIJNE ZIEL GERED
VAN DEN DOOD; OOK NIET MIJNE VOETEN VAN AANSTOOT OM VOOR GODS
AANGEZICHT TE WANDELEN IN HET LICHT DER LEVENDEN?

De Psalmen zijn een gezegend handboek van Christelijke ondervindingen, en terecht wordt het **zoo** genoemd: want ik kan toch met vrijmoedigheid zeggen, dat er **geene** geestelijke werking in het hart van een kind **Gods** omgaat, die niet met minder of meerder uitgebreidheid in dat Goddelijk boek van het verborgen leven van **Gods** oude volk is opgeteekend. Ten bewijze slechts **eenige** voorbeelden. Wanneer schuld zwaar en hard op uwe **conscientie** drukt, als de zonde u ternederbuigt als een zware last, waar vindt gij uwe gewaarwordingen **zoo** klaar en schoon uitgedrukt als in Ps. 38, 40, 51 en 693 In deze en dergelijke Psalmen — vaak boetsalmen **geheeten** — hoort gij als het ware het zuchten, roepen, kermen en bidden van eene ziel, bloedende onder een besef van den toorn **Gods**, en vergeving afsmeekende. Zulke smeekingen en belijdenissen, als de Heilige Geest daar in het hart en den mond van David gelegd heeft, kondet gij nimmer gevormd hebben; noch ook bevonden hebben, dat deze gevoelige uitdrukkingen van uw hart zijn. Neemt eene andere beschouwing van dit **Hemelsch** handboek van alle ware levende bevinding. Gesteld dat de **Heere**, naar Zijne ondoorgrondelijke barmhartigheid en den uitnemenden rijkdom Zijner overvloedige genade, uwe ijzeren boeien verbreekt, uwe gevangenis wendt, en u zegent met een besef Zijner vergevende liefde, — waar vindt gij de **blijde** gewaarwordingen **eener** bevrijde ziel **zoo** gezegend uitgedrukt als in Ps. 82, 103 en 116 ? Waar de liefelijke **Israëls** in Psalmen, gelijk Naftalie, — een **losgelaten** hinde, God **looft** en prijst voor het slaken zijner banden, waar het redden **zijns** levens van het verderf, en hem kroonende met goedertierenheden en barmhartigheden. Of wanneer gij na genoten barmhartigheden geroepen wordt het vurige pad der verzoeken te hetreden, **waar** vindt gij uwe verzoeken tot wanhoop en opstand, tot **murmureeren** en twisten in uwe beproevingen, en het benijden der zaak en den voorspoed van anderen, **zoo** **duidelijk** uitgedrukt dan in Ps. 37 en 733 Waar vindt gij de gewaarwordingen uwer ziel

zoo levendig en aandoenlijk beschreven als in de bevinding **van Heman**, wanneer ook gij in duisternis wandelt en geen helder licht rondom u schijnt, Ps. 883 wanneer gij met u **omdraagt** een diep en **dagelijksch** besef van **Gods** hartdoorzoekende tegenwoordigheid, gevoelende dat elke gedachte van uw binnenste naakt en open ligt voor de **oogen** Desgenen, met **Wien** gij te doen hebt, — waar kunt **gij** eene beschrijving vinden van **Gods** alomtegenwoordigheid en alwetendheid als in Ps. 139? Als gij het Woord van God tot uwe **dagelijksche** onderzoeking begeert te maken, opdat uw hart en **leven** daaraan **gelijkvormig werde**; of wanneer gij van tijd tot tijd uwe begeerten uit, dat hetzelfde aan uw verstand ontdekt en aan uwe ziel toegepast mocht worden, — waar vindt gij uwe geestelijke gewaarwordingen **zoo** schoon uitgedrukt als in Ps. 1193 En **zoo** zou ik de geheele bevinding eens Christens kunnen doorgaan, — wat ik de geestelijke toonschaal zijner ziel mocht noemen, van af den laagsten **bas** tot den hoogsten scherpen toon, en aanwijzen, dat er zelfs **geene** enkele **kruis-** of moltoon van Goddelijke onderwijzing en genadige ontdekking is, welke niet gevonden wordt getokkeld te zijn op deze harp en menigerlei snaren. Ja, ik mag zeggen van het kind in de genade tot dezen Vader in Christus; van den eersten uitroep om genade in de ziel van den overtuigten zondaar tot het laatste **hallelujah** eens stervenden heilige, heeft God de gansche bevinding **Zijner** kinderen beschreven-als met een **lichtstraal** in dit gezegend handboek van lijden en verblijden, zuchten en zingen, **bidden** en loven, **kermen als** aan de **poorten** der hel en **vreugdekreten aan** de voorportalen des Hemels.

Ziet en bewondert dan met Zijne hulp, **Gods** wijsheid in dezen. Gij kunt verscheidene gewaarwordingen in uwe ziel hebben **van** droefheid of blijdschap, en evenwel de geestelijkheid **derzelve** betwijfelende — of **bij** voorbeeld uwe **overtuigingen** slechts de werkingen zijn **eener** natuurlijke **conscientie**, en uwe blijdschap de spranken van een vuur uwer eigene ontsteking, of dat zij het ingewrochte werk **Gods** waren. Maar wanneer gij het stempel **Gods** ontwaart op zekere gevoelens of bevindingen, en dat Hij ze in dit boek gesteld heeft met goedkeuring van Hem **zelven**, **zoo** hebt gij een bewijs, dat uw gevoel van droefheid of blijdschap in u gewrocht werd door de kracht **Gods**. Anderszins zoudt gij u verheffen in inbeelding en dweperij door **valsche** vreugde, of nederzinken in wanhoop in **valsche vreeze**, in elk **geval** de werkingen der natuur **voor** die der genade nemende. Doch dit het handboek zijnde, de gids, de toefs en proef voor ons, bewaart het een kind **van** God aan den **eenen kant** van dweepachtige gevoelens der natuur als kenmerken der **genade**, en **aan den anderen kant** van te vallen in moedeloosheid, als vreezende, dat zijne **be-**

vinding niet in zijne ziel gewrocht werd door Goddelijke genade. O hoe goed **zoude** het voor ons zijn Psalmen tot onze **boezem-**gezellen te maken; niet slechts gelijk sommigen, die hunnen Bijbel bij zich dragen, zooals een heer in **Ierland**, dien ik gekend heb, de gewoonte had, wiens leven daardoor is bewaard geworden, toen een moordenaar op zijnen borst schoot en het lood in den Bijbel bleef steken ; maar dit handboek der Christelijke bevinding in het innerlijke des harten te dragen, en het **dage-**lijksch meer en meer geopend te vinden in zijne schoonheid en zegen aan onze bewonderende zielen.

Doch er is in de Psalmen nog iets waarbij ik u moet bepalen, dewijl het zeer van belang is ook met **onzen** tekst. In andere gedeelten der Schrift spreekt voornamelijk God tot de **mensen**; in de 'Psalmen spreekt de mensch tot God; en zooals **hij** tot **Hem** spreekt als die nabij gebracht is door de kracht Zijner genade, daar is **eene** heilige gemeenzaamheid, **eene** gezegende samentrekking, een zoet uitstorten van hart en geest in den schoot des **Heeren**, hetwelk schier nergens in eenig gedeelte der Schrift wordt voorgesteld. Gelijk **Henoeh** met God wandelde in heilige gemeenschap en Goddelijke verkeerung, **alzo** is er in de Psalmen eene gezegende gemeenzaamheid voor onze **oogen** ontdekt, waardoor David en andere heilige Godsmannen wandelden met Hem, in het licht **Zijns aangezichts**.

Maar om in eens tot onzen tekst te komen, in welken gij, **mijns** inziens, met **Gods hulpe**, deze drie groote hoofdzaken vindt :

- I. *Dankzegging voor het verleden* :— „Gij hebt mijne ziel gered van den dood.”
- II. *Eene begeerte voor de toekomst*: — „Ook niet mijne voeten van aanstoot 3”
- III. *De voorsmaak van eenen beloofden zegen, als het zalig gevolg der toegestane begeerte* :— „Om voor **Gods** aangezicht te wandelen in het licht der levenden?

Deze **drie zaken** hoop ik, met **Gods** zegen, te dezer ure u voor te stellen en **daarmede** u de geestelijke bevinding daarin vervat te ontvouwen. En dat God mij geve de zalving Zijner genade, opdat ik **zoo** Zijne waarheid ontvouwe en **zoo** het Evangelie predike onder de nederzending des Heiligen **Geestes** van den Hemel, dat het woord uwer consciëntie aangenaam en met Goddelijke kracht uwer ziel toegepast worde.

1. Zien **wij** eerst op *de uitdrukking van Davids dankzegging voor het verledene*. „Gij hebt mijne ziel gered van den dood.” Als wij deze woorden enigszins meer van nabij beschouwen, dan vinden wij mijns inziens daarin drie voornamen zaken : Vooreerst, hoe de dood heerscht en regeert in ieder mensch, die **door Gods**

kracht daaruit niet gered werd. Ten tweeden, dat er **zijn**, die God door Zijnen Geest en genade vrijmachtig verlost heeft beide van de heerschappij en regeering des doods. En ten derden, dat de verlost en dankbaar leven en bewonderende erkentenis daarvan omdragen.

1. Dood is voor de meesten, zelfs bij naam, een zwaarmoedig woord. En wel mag het **zoo** zijn. De Schrift zelve spreekt er van „**als** een Koning der verschrikking;” en noemt zijne woning „**een** land der duisternis en der **schaduw** des doods ! een stik donker land als de duisternis zelve, de **schaduw** des doods, en zonder ordeningen, en het geeft schijnsel als de duisternis.” De duisternis moet wonen „**in** de vallei van de **schaduw** des doods.” wanneer wij overwegen wat de dood eigenlijk is, niet slechts **zooals** hij een eindelijk besluit stelt, en dat wellicht met pijniging van eeuwige foltering, aan alles wat de natuur liefkoost, maar **eene** poort opent tot eindeloos wee, dan verwonderen wij ons, dat de menschen hem veel meer tegenmoeten gaan met zulke redelooze ongevoeligheid, in plaats van beroerd en bevende te zijn bij zijne nadering. Maar wat is de dood? Is het slechts de scheiding van ziel en lichaam? Is het alleen datgene, wat ons lichamelijk oog ziet, wanneer wij het lijk op het leger zien uitgestrekt; of hetgeen wij ons voorstellen in onze verbeelding, wanneer wij de lijkbaar volgen naar het graf? Helaas ! **den** meesten is **dit alles** wat **wij** zien of weten **van** den dood. Maar in Schriftuurlijken zin **heeft** de dood eene veel uitgebreider beteekenis, dan deze uitwendige bewijzen van droefheid en naarheid ; **en wel** op drieërlei wijze, en allen even vreeselijk voor een iegelijk, die leeft en sterft zonder deel te hebben in het bloed **en** de gerechtigheid van den Zone Gods. Daar is een **geestelijke**, een **natuurlijke** en een **eeuwige** dood.

Toen God den mensch formeerde „**naar** Zijn beeld en **naar** Zijne gelijkenis,” en hem plaatste in den hof van Eden, gaf Hij hem een zekeren last. Adam mocht vrijelijk eten van al de **boomen** des hofs, maar er **was** één boom dien hij niet mocht aanraken noch van denzelfden eten. Om hem **voor** zulke overtreding te bewaren, bedreigde God hem met de **vreeselijke** straffe op ongehoorzaamheid, zeggende: „**Ten** dage als gij daarvan eet, zult gij den dood sterven.” Adam evenwel verwaarloosde dat gebod. Verleid door zijne vrouw, die verzocht was geworden door den duivel, verbrak hij dit gebod; hij nam en at van den boom der kennis, des **goeds** en des- kwaads. En wat was het gevolg? Viel Gods woord op de aarde? Had God niet gezegd : „**Ten** dage als **gij** daarvan eet zult **gij** den dood sterven?” Werd dat **vonnis** niet volvoerd? Sprak God het tevergeefs uit ? Stierf Adam niet ten **zelven** dage? Maar gij zult zeggen; hij leefde **na-**

derhand nog meer dan negen honderd jaren; hoe werd dan dat woord bewaarheid? — Hij stierf in zijne ziel. Dat is de dood, welke hij ten dien dage onderging. Het lichaam leefde, maar de ziel stierf — dat is, zij stierf **Gode**. Dit was de *geestelijke* dood, „God schiep den mensch naar **Zijn** beeld.” Door ongehoorzaamheid **verloor** hij dat beeld; en gelijk het lichaam dood is **bij** de afscheiding der ziel, **zoo** werd de mensch, door de scheiding van het beeld **Gods** niet gedeeltelijk, maar geheel „**vervreemd** van het leven **Gods**.” (Ef. 4 : 18.) Want bemerkt dit: er kan geen halve dood zijn. Wij lezen van iemand, die onder de **roovers** viel, die hem „half dood lieten liggen”; maar deze halve dood was een zuchtend leven, want zijne wonden werden verbonden en hij leefde ten zegen van zijnen vriendelijken weldoener. De dood is geen dood totdat het leven geheel is uitgedoofd. **Zoolang** de **pols** slaat, de borst ademt en het **lichaam** zich **beweegt**, is er geen dood; daar is nog het leven. Dood te **zijn**, is het einde des levens en het **begin** des verderfs. **Alzoo** is **het** betrekkelijk den geestelijken **dood**; de mensch is niet half dood, maar geheel en ten eenenmaal. En wanneer **hij** geheel dood is, **zoo** kan hij evenmin zich **zelve** geestelijk **leven** mededeelen, **als** het lichaam in het **graf** kan opstaan door eenige innerlijke **kracht**, om voort te **komen** en wederom onder de levenden te wandelen. Werd dit meer eenvoudig ingezien, het zou meer algemeen worden bekend. dat de mensch van natuur wil noch **kracht** heeft om zich **tot** God te bekeeren, en dat hij is, zooals de Schrift het nadrukkelijk verklaart : — „dood in de zonden en misdaden.”

Dan is er de *natuurlijke* dood, die vroeger of later ons allen overweldigen zal, als wanneer lichaam en ziel gescheiden wordt, en ons sterfelijk oog zich sluiten zal voor het aardsche, en wij en de wereld voor eeuwig van elkander gescheiden zullen zijn. Schoon ook dat tooneel verre gesteld wordt, toch is het zeker en gewis: de dag, het uur, het oogenblik komt, wanneer gij uwen laatsten levensadem zult uitblazen, — wanneer uwe ouden zullen worden weggevoerd gelijk eens herders hut, en gij niet meer zult aanschouwen de menschen met de inwoners der wereld. (Jes. 38 : 11, 12.)

Eindelijk is er, voor allen die buiten Christus sterven, de eeuwige dood, welke in de Schrift genoemd wordt: „de tweede dood”; dat ia geworpen te worden in den poel des vuurs; eeuwig te zijn onder den **vreeselijken** toorn **Gods**; voor eeuwig verzwolgen te worden in de golven van sulfervlammen, en opgesloten in dien ontzaglijken put, waar geen enkele straal van hoop doordringt. Het is dus niet **zoo** zeer de dood als gevolg des doods (tenzij door een besef van vergevende genade de prikkel is weggenomen) dat het zulk een ontzaglijke

waarheid maakt; dat hem de koning der verschrikking doet zijn, en hem bekleedt met die vreeselijke uitzichten, die elk menachenhart, waar Christus niet bij bevinding gekend wordt, met zwaarmoedigheid vervult of vervullen moet. Maar wat zegt de psalmist in den tekst, als uitdrukking zijner dankbaarheid? En wèl mogt hij een **blijden** toon aanheffen en God loven en prijzen voor Zijne geopenbaarde genade: „*Gij hebt mijne ziel gered van den dood*” Gevoelende de liefelijkheid daarvan, kon hij met vrijmoedigheid des **geloofs** zeggen : O God! welk een zegen **hebt** Gij mij bereid: Gij hebt mijne ziel gered van den dood en al zijne vreeselijke gevolgen.

2, Doch laat ons deze zaak eenigszins van naderbij beschouwen. Adam had in zijne schepping -alleen natuurlijk leven. God **„blijes** in hem den adem des levens”, hem daardoor gevende **eene** onsterfelijke ziel ; maar Adam had niet het geestelijk leven gelijk de heiligen **Gods** dat nu bezitten, Hij stond in zijn eigen kracht, gerechtigheid en op eigen grondslag. Wanneer hij dus het beeld **Gods** verloor, hetwelk zijne gerechtigheid was, verloor hij alles. Doch God heeft naar **Zijne** oneindige **barmhartigheid**, in plaats van den uitverkorenen het leven te doen **bezitten** gelijk’ Adam dat had, hun leven bevestigd in een verbonds-Hoofd. Hij wilde den mensch niet toebetrouwen **hetgeen** de mensch verloren had. Daarom lag Hij hun leven als een schat op in Zijnen geliefden Zoon. En ziet nu daarin den drievoudigen dood, dien ik u zooeven beschreven heb.

Hier is **eene** ziel door God bemind, van eeuwigheid door Hem uitverkoren, maar nu dood in zonden en misdaden, — onbekwaam **zoowel** als onwillig om zich van den dood te redden. Maar zij heeft leven in Christus, Schoon nog niet ontwikkeld, gelijk de knop in den wijnstok: schoon **nog niet** voortgebracht, gelijk het kind in het lichaam, heeft zij bestaan in Christus, **gelijk** Levi had in de lendenen Abrahams. (Heb. 7 : 10.) **Uit** kracht van zijn eeuwig verbond+leven scheidt de gezegende Geest, te Zijner tijd, geestelijk leven in de ziel. Toen **Ezechiël** bevolen werd te profeteeren tot de doodsbeenderen, profeteerde hij tot den Geest van de vier winden, en er werd leven in hen, en zij stonden op hunne voeten; **alzo** is het, wanneer de Heilige Geest der ziele Goddelijk leven mededeelt. Dan, en dan alleen, wordt zij gered van den geestelijken dood. En dat geschonken leven kan nooit sterven. Adams leven **was** een natuurlijk leven ; maar in een kind van God is een leven, dat nooit kan sterven. **Gelijk** de Heere zegt: „**Ik** ben de **opstanding** en het leven ; die in mij geloof⁶ zal leven, al **ware** hij ook gestorven ; en een iegelijk, die leeft, en in Mij gelooft, zal niet sterven in der eeuwigheid.” Zie daar de barmhartigheid, dat zij, die God door **Zijnen** Geest heeft levend gemaakt

en verlost van den geestelijken dood, zullen leven tot in alle eeuwigheid. Ook kan het leven, dat God gegeven heeft, nooit worden uitgebluscht. Het moge laag zinken; het moge uit het oog verloren zijn ; het moge, gelijk een rivier, ebben zoodat schier niets dan modder en slijk zich laat zien. Maar het tij zal wederom vloeien, de rivier zal bij vernieuwing rijzen en het leven wederom gevoeld worden. God zal zijn werk verlevendigen, en daar mede een vernieuwd bewijs geven, dat hef geestelijke leven eens gegeven nooit weder te loor gaat.

Doch ziet ook hoe hij redt van den **natuurlijken** dood. In het Nieuwe Testament wordt de dood van den geloovigen een slaap genoemd. „God zal **degenen**, die in Jezus ontslapen zijn, **wederbrengen** met Hem.” (1 Thess. 4 : 14). Ten aanzien van hen, die in Christus sterven, is het sterven geen dood. Daarom wordt ook de naam veranderd, en de Heilige Geest noemt het niet dood. Van Stefanus lezen wij : „En als hij dit gezegd had ontsliep hij .” De Heilige Geest wilde niet toestaan, dat **Stefanus** gestorven zou **heeten**; hoewel zijn lichaam met **steen**en bedekt en elk been gekneusd was; evenwel was het niet dood. Gelijk een kind was het ten **bedde** gelegd, en de **steen**en, die elk been uit zijne gestalte zette, waren de peluwen tusschen welke de slapende martelaar nedergelegd was. **Zoo** kan de stervende heilige zeggen, wat niemand anders zeggen kan: „**Gij** hebt mijne ziel gered van den dood”; en niet alleen mijne ziel van den geestelijken dood door de mededeeling van **Goddelij** ke genade, maar ook mijn lichaam van den natuurlijken dood, door het veranderen van den dood in een slaap. Hoe menig **geloovige** heeft gehijgd naar den naderenden dood, en gezegd: „Waarom blijven de gangen van zijnen wagen achter? Kom, Heere Jezus! ja kom **haastelijk!**” Hoe hebben zij verlangd, dat hun lichaam in het graf daalde, om daar te rusten tot den morgen der opstanding, opdat de bevrijde ziel zich mocht verheffen in den schoot van God! Was het voor hem een dood? Wij zagen het bleeke lijk, maar door geloof volgden wij den geest in de gewesten der gelukzaligheid; en wanneer wij tranen van toegenegenheid bij hun overschot weenden, dan werden die verzoet door de gedachte, dat hunne ziel bij God was.

Eindelijk is er dan „**de tweede** dood”, welke de **vreeselijkste** van allen is, dewijl daaraan geen einde komt. Waarom toch is de dood **een** voorwerp van **vreeze**? — omdat na den dood het oordeel komt. En dat oordeel is **zoo** vreeselijk, dewijl **het** veroordeeling insluit, en die veroordeeling een eeuwig wee **behelst**. Van dezen eeuwigen dood, wiens worm niet sterft en welks vuur niet wordt uitgebluscht, maar genoemd wordt, **eene** eeuwige scheiding en gedurige verwerping van Hem, die de

Fontein des levens is, zijn **Gods** heiligen verlost door de bloedstorting en den dood van Christus, en door de mededeeling van geestelijk leven aan hunne ziel,

3. Doch daarvan *de genieting*, de zoete verzekering in zijn binnenste om te dragen, dat moeten wij nu beschouwen. Gij kunt **zoo** wel als David van den dood verlost zijn, en toch die volle verzekering daarvan derven, God kan uwe ziel Goddelijk leven en uw hart Zijne genade geschonken hebben; en evenwel hebt gij veel twijfel en **vreeze** of een wezenlijk werk der genade aan uwe ziel verheerlijkt is geworden. En wanneer gij de genade **Gods** hoort beschrijven als **eene** inwendige bezitting, en hare bewijzen, werkingen en vruchten worden **uitgeschetst**, schoon gij eenige kenmerken ten uwen **gunste** vindt, nochtans uit gebrek aan voller en **klaarder** getuigenissen, of dat de Heere niet in uwe **ziel** schijnt, of door den tegenstand van een ongeloovig hart en de inwendige influistering **eener** schuldige consciëntie, **zoo** kunt gij zeer in **vreeze** zijn omtrent uw deelgenootschap der zaligheid. Nu, om deze zaak op te helderen, zal ik **u** ten aanzien van deze inwendige verlossing **aantonen**, dat er onderscheidene trappen zijn in geloof, hoop en verzekering.

Niet elk kind van God, die door wederbarende genade van den dood gered werd, kan met vrijmoedigheid uitspreken: „**Gij** hebt mijne ziel gered van den dood.” Maar ik zal u aanwijzen wanneer hij dat kan doen. Wanneer het **Godde** behaagt hem te zegenen met een besef Zijner vergevende liefde, wanneer Jezus ontdekt wordt aan zijn hart, en kracht geopenbaard aan zijne ziel; wanneer het bloed der besprenging is toegepast tot reiniging zijner **consciëntie** van schuld, vuile en **doodde** werken, om den levenden God te dienen; wanneer de Geest der aanneming gegeven wordt, door Welken hij mag roepen: „**Abba, Vader!**” — wanneer hij duidelijk zijnen naam leest in de woningen der hemelen, door de getuigenis des Heiligen **Geestes** in zijne ziel, dat hij een kind van God is; — wanneer hij gevoelt de tegenwoordigheid **Gods** en een zoeten uitgang van hart en genegenheden naar zijnen Hemelschen Vader: — in zulke gunstige-oogenblikken **kan** hij zeggen, in de zoete vrijmoedigheid des geloofs, „**Gij** hebt **mijne** ziel **gered** van den dood.” Doch al **Gods** volk kunnen dit niet **zorgen**: en zelfs **zij**, die eertijds dat durfden belijden kunnen **niet ten allen tijde** deze getuigenis afleggen. Daar zijn tijden en gelegenheden wanneer gij eenigermate geloof, verzekering en hope hebt, welke niet gaat tot de volkomene verzekertheid, schoon zij daarbij niet verre-achter is. Gij komt hier, bij voorbeeld, vol twijfel en **vreeze**, Schuld en slavernij ligt zwaar op uwe **consciëntie**. Gij hoort **Gods** knecht het werk der **genade aan** het hart beschrijven — zekere

kenmerken, bewijzen en **teekenen** ten goede noemen, die **God** door Zijnen **Geest** in de ziel werkt. **Gij gevoelt eene** echo in uw binnenste antwoorden. Gij durft niet ontkennen, of gij hebt zulke dingen bij bevinding kunnen **leeren**. Gij verzamelt daaruit eene zoete vrijmoedigheid of troostrijke hoop, die eenigermate Goddelijke verzekering geeft, dat gij één zijt dergenen, wien God genade gaf. Gij komt vol zwarigheden en gaat heen vol blijdschap; — Gij komt vol twijfel en **vrees**, of gij wel eenig bewijs hebt van **een** christen te zijn, doch gaat uit in **geloove**, dat God heeft begonnen en zal voleinden het werk der genade in uw harte. **Zoo** ziet gij, dat er trappen zijn in het geloof, in de hoop en in de verzekerdheid ; en hoewel gij niet in volle vrijmoedigheid David bier **na** durft spreken: „Gij hebt mijne ziel gered van den dood”, en ik ben bevrijd van **denzelven**; nochtans gevoelt gij eene gezegende inkomst van **Gods goedertierenheid** en barmhartigheid in uwe ziel, die u een lager toonsleutel doet aanslaan, hoewel niet bekwaam zijnde den **hoogen** geestelijken toon te zingen

in lager toon, met doffer stem en beperkter adem evenwel dezelfde dingen uitdrukkende, schoon met minder verzekering. Gij kunt **trouwens** eene getuigenis **hebben** dat God uwe **ziel** van den *geestelijken* dood redde. Van waar toch die Geest des **gebeds? die** begeerte naar God? dat zuchten en roepen onder den last der zonde? Uw verlangen naar de openbaring van Christus aan uwe ziel? Uw belijden voor het hartdoorzoekende oog van God? Ja van waar dat ernstig zuchten om ter eere **Gods** te leven? — Is dit leven, of is dit dood? Zijn dit de gewaarwordingen van **eene** ziel aan wien de Heilige Geest werkt, of die van hem, welke nog dood is aan de zonde? Gij hebt daar binnen de echo, en het Woord der waarheid daar buiten; het antwoord **eener** goede consciëntie tot God, wanneer Zijn dienstknecht in Zijnen naam spreekt, en vraagt: Is uw hart als het mijne? En dit bezittende, schoon nog dervende den zegen der volle ontdekking, en den uitroep met **onbedriegelijke** lippen: Abba, Vader! toch hebt gij **zoover** een troostrijke hope, hetgeen de Schrift noemt: „**eene** goede hoop in genade;” eene zoete getuigenis, die gij voor geen duizend werelden wildet opgeven, dat God uwe ziel door Zijne genade heeft gered van den dood. Houdt dit vast. Gelijk de **Heere tot de gemeente van Filadelfia** zeide: „Houd wat gij hebt, opdat niemand uwe kroon neme;” **zoo** mag ik in Zijnen naam hetzelfde tot u **zeggen**. Gelijk de zeeman op lager wal, met een gezicht van het **gevaar, zijn anker** uitwerpt, en hoe meer de wind zich verheft des te meer geeft **hij** acht op zijne ankers, wetende dat zoolang deze hun dienst doen zijn schip veilig is; **alzo** moet **ook** gij doen met het anker der ziel — eene goede hoop in genade, Ziet goed op **het anker** en zijn kabel. Is die goed? is hij beproefd en heeft **hij** de toets

kunnen doorstaan ? Ziet, het goede anker zal den grond houden ; **en** het goede schip — het scheepje **der** ziel, zal veilig zijn. **En** dat anker is zeker en vast, gaande achter het voorhangsel in den **Hemel** **zelven**, ja in het harte van Jezus, den Immanuel, God met ons.

11. Doch wij gaan over tot ons tweede punt, hetwelk is Davids begeerte voor *de toekomst* : „Ook niet *mijne* voeten van *aanstoot*? Voor een kind van God is niets **zoo vreeselijk** dan te vallen ; **en** hoe meer de genade **Gods** in levende oefening in zijne ziel is, des te meer heeft hij daar **vreeze** voor, Genade in oefening zijnde maakt het hart niet hard noch ongevoelig. De Geest **Gods** leidt een mensch niet tot, maar van de zonde, Het geloof dat hij geeft is een heilig geloof; de Geest, die rechtvaardigende gerechtigheid openbaart, is een Heilige Geest, en als zoodanig brengt **Hij** eene inwendige heiligmaking des harten voort. Ziet dat ook hier. David twijfelde niet, dat God zijne ziel had gered van den dood. Hij mocht met liefelijke verzekering gelooven, dat hij niet zou omkomen, maar voor eeuwig met God zou zijn in de gewesten der zaligheid, want met vrijmoedigheid des geloofs kon hij zeggen: „De Heere zal genade en eere geven.” Leidde hem dat tot losbandigheid? *Zou* hij nu zeggen: dat **mij** vergeven is, is vergeven en mijne zaligheid gewis, en ik kan niet verloren gaan, al geef ik mij ook over aan alle booze lusten ; nu kan ik mij veilig aan elke misdaad overgeven, dewijl ik niet verloren ga, wat ik ook doe? *Zou* er zulk **eene** gedachte in hem opkomen? Ja zulke gedachten mogen er zijn, — want welke overleggingen kunnen en komen niet in het harte op? Maar het zijn de gedachten des **duivels**: het zijn satanische ingevingen, **geene** genadige onderwijzingen ; **zij** komen voort van beneden, niet van boven, — lasteringen der hel, **geene** oogmerken des Hemels. Genade maakt de consciëntie des **menschen teeder**; plant en houdt de **vreeze Gods** levend in **zijne** ziel; maakt de zonde **bij** uitnemendheid zonde te zijn; en Christus boven alles dierbaar; zij doet ons **begeeren** naar volkomene heiligmaking ; haar innerlijk en bevindelijk gevoeld, doet ons met alle zielskrachten van God begeeren, onze voeten voor struikelen te bewaren. Wij zijn van strikken omringd, verzoeking en liggen elk oogenblik op onzen weg verspreid. Deze strikken en verzoeking en zijn **zoo** gepast aan de lusten **onzes** vleesch, dat wij onfeilbaar in hen vallen en overwonnen worden, tenzij God **ons** in Zijne genade bewaart en dat belet. De christen ziet en gevoelt dit. De naamchristen, hard van hart, koelbloedig en waanwijs, ziet **geene** strikken ; hij is daarin verward, valt en derft eene goede, dat is **eene** teedere consciëntie, en geen berouw hebbende over de zonde of die **verzakende**, lijdt hij **scnipbreuk** aan zijn geloof. Het kind van

God ziet den strik, gevoelt de verzoeking, kent het kwaad **zijns** harten, en is zich bewust, dat tenzij God hem **ondersteune** hij gewisselijk zal struikelen en vallen. Achter hem ligt **eene** bittere ondervinding van het verledene. Hij weet hoe hij voortijds in de strikken des doods verward **was**, omdat hij niet Wandelde in Goddelijke vrees en niet voorzichtiglijk op den wachttorens stond. Hij beklagt zich de gevolgen, hij gevoelt de ellende van struikelen en vallen; de boeien zijn in zijne ziel gegaan; hij is geweest in een ijzeren gevangenis, in slavernij, in duisternis en dood ; ten **gevolge** zijner overtredingen was hij die **dwaas** gelijk, van welke wij in Ps. 107 lezen, als verdrukt om zijne ongerechtigheden, en mag de treurige **beschrijving** van Hart, ten aanzien **van** zijne ellendige dwaasheid, herhalen :

Ai mij ! die als een dwaze zeeman handel;
Hij ziet de klip en nochtans treft hem 't kwaad.

Gelijk dus een gebrand kind het vuur vreest, **zoo** schrikt hij terug voor de gevolgen, van een oogenblik aan zich **zelve** gelaten te zijn; en hoe meer hij verzekerd wordt en hoe helderder zijne bewijzen worden **van** de genade **Gods**, die zaligheid brengt, en van zijn eigen deel aan-dezelve, des te meer vreest hij voor te vallen. Naarmate zijne **oogen** geopend zijn voor de reinheid **Gods**, voor de zaligheid van Christus, voor de kracht van het bloed der verzoening en de schoonheid der heiligheid, des te meer ziet hij het kwaad der zonde, de vreeselijke gevolgen van daarin verstrikt te zijn; en niet alleenlijk dit, maar Ook zijne eigene hulpeloosheid, -zwakheid en onbekwaamheid om verzoeking in eigen kracht te wederstaan. En alle deze gewaarwordingen doen hem te ernstiger uitroepen : „**Ondersteun** Gij mij, Heere! en ik zal veilig zijn.” Ik geloof, dat een kind van **God** in zijn oprecht gemoed liever wilde sterven, dan in **eenige** openbare **zonde vallen** en de zake **Gods** smaadheid aandoen. Ik gevoel het onder de zoete invloeden van **Gods** genade, dat ik veeleer vijf maanden krankheid zou kiezen, **zoo** als ik er onlangs ondervonden heb — en dat is **geene** geringe beproeving, — **dan** dat ik vijf minuten lang aan **eene** zonde werd overgegeven, die mijne consciëntie zou wonden, de kinderen **Gods** bedroeven, en den vijanden der waarheid den mond openen. Beter is het bittere medicijnen in te **nemen tot** herstelling van het lichaam, dan een enkel **fleschje** van den zoeten drank der zonde te gebruiken tot vergiftiging der ziel. God mag uw lichaam verdrucken, uwe bezittingen u ontnemen ; **ja** gelijk Jacob **moogt** gij nederzitten op den mesthoop en uwe zweren met een potscherf krabben; zonder huis,

zonder vriend en metgezel, en toch nog meer gelukkig, beter en veiliger zijn dan wanneer gij u kondet wentelen in **wereldsche** rijkdommen, en levende **waart in de dingen**, die God verafschuwt. Maar David gevoelde, gelijk elk kind van God gevoelt, dat hij zelf zijnen voet niet kon bewaren; en daarom begeert hij van God, dat die Hem behoeve, Hij wist **geene** sterkte te hebben, maar ook wist hij, dat **Gods** kracht kon en zou volbracht worden in zijne zwakheid. **Daarom** stortte hij zijn hart uit in den boezem **Gods**; beval **Gode** lichaam en ziel; vertrouwde zich met alles wat hij had en was in **Gods** armen; en in krachtige redenen van iemand, die zoeten omgang en gezegende gemeenschap met Hem had, **zeide** hij: „Zult Gij ook niet mijnen voet redden van aanstoot?” — Alsof hij **zeide**: hebt Gij mij niet de grootste aller gunstbewijzen geschonken? Toen ik dood was in de zonden, maaktet Gij mijne ziel levend; toen ik beefde bij de gedachte **aan** den tijdelijken dood, hebt Gij **mij** verzekerd, dat ik niet zou sterven maar slapen; en hebt Gij mij **niet** de gezegende eerstelingen doen smaken daarvan, dat de tweede dood over mij **geene** macht zou hebben, maar dat ik zal leven en heerschen met U daar boven? Hebt **gij** mij deze weldaden **zoo** groot, **zoo** verbazend groot geschonken, en zult Gij **mij** niet **eene** andere gunst geven gedurende mijn kort verblijf hier beneden? Zult Gij ook dat niet voor mij maken, dat mijn voet niet struikete? Gij, die zooveel voor **mij** gedaan hebt **door** Uwen Geest en genade, o! doe mij deze **eene** gunst en gun mij deze eene **goedertierenheid** **zoo** lang ik hier leef, om mij te **bewaren** in uwe **vreeze**, opdat ik nimmer doe hetgeen u mishaagt.

Doch ook zijn er nog andere wegen in welke een kind van God kan vallen, boven het vallen in het **kwaad**. Ook kan **hij** tot **dwaling** geraken. De belijdende kerk is er vol **van**. Hij heeft de waarheid lief; de waarheid heeft hem vrij gemaakt; en hij heeft zoowel hare heiligende als vrijmakende invloeden onderzonden. Maar rondom Zich ziet **hij** dwaliogen, en dat zij op eene schoonschijnende wijze voorkomen. Hij begeert daarom van God, dat Hij hem beware van dwaling, hem gevende een dieper, klaarder, **eener** krachtiger en bevindelijker kennis en genot der waarheid in **zijn** harte, en hem immer te bewaren van af te zwerven van haar ter rechter- of ter linker zijde. Maar een besef van zijne zwakheid en onderworpen zijn aan het ter zijde afwijken van „de waarheid zoals die van Jezus is”, doet hem van den **Heere** vragen, dat die hem beware, „**Red** mijnen voet van aanstoot.” Hier is eene dwaling aan deze, daar eene andere aan gene zijde. **Sommigen** loochenen het eeuwige **Zoon**-schap van onzen aanbiddelijken Verlosser; anderen verzekeren dat God Zijn volk niet kastijdt om hunne zonden;

en **zoo** listig zijn hunne bewijsredenen en **zoo** vol teksten en **schoonschijnende** besluiten van de kennis der waarheid, dat het arme -kind van God bij tijden schier niet weet wat te denken of te zeggen. Maar hij heeft eene innerlijke, eene heilige **vreeze** voor verstrikt te worden in eene God-onteerende dwaling. Hij heeft de kracht van **Gods** waarheid in zijne ziel gevoeld, en **is** over haar en over zich **zelve**n heilig jaloersch, dat niet de roovers en dieven hem zijne kleinooden zouden plunderen, gelijk de Apostel **zoo wijs** der Collossische gemeente voorstelt : „**Zie** toe, dat niemand u als **eenen** roof **vervoere** door de filosofie en ijdele verleiding, naar de overlevering der **menschen**, naar de eerste beginselen der wereld, en niet naar Christus.” (Col. 2 : 8.) Hij weet, dat vele valsche profeten en leugengeesten uitgegaan zijn in de wereld, en dat zij uitzien tot misleiding, en „**verleiden** door schoonspreken en prijzen de harten der eenvoudigen.” Hij ziet die dwalingen aan alle zijden ; dat weinigen de waarheid liefhebben ; dat weinige **leeraars** haar prediken ; dat weinige gemeenten haar belijden, en weinigen, zeer weinigen leven onder hare kracht en in hare beoefening. Alle deze dingen, gevoegd bij het diep en dagelijks besef dat hij **omdraagt** van zijne **onkennis** en gevaar van dwaling, doen hem uitroepen : „Leid mij in Uwe waarheid, en leer **mij** ; want U verwacht ik den **ganschen** dag.” Maak **mijner** ziel Uwe waarheid dierbaar. **Bewaar** mij **haar te verloochenen** met hart of mond, of die te **ontereen** in **mijn** leven. Bewaar mij bestendig bij haar tot aan het einde der dagen, opdat ik in het zoete genot dier waarheid moge leven en sterven. — Zoodanig zijn de gevoelens mijner **ziel**. Dat ik in alle oprechtheid, nochtans met toegenegenheid vraag : „**Zijn** zij ook de uwe?”

Maar iemand die gered werd van den dood, mag ook in een anderen zin die bede. „**Ook** mijne voeten van aanstoot,” gebruiken, **n.l.** om bewaring voor te vallen in **duisterheid des gemoeds** doodigheid der ziel, **vleschelijkheid** des **geestes**, **omdooling** des harten, inwendige afwijking der genegenheden van den Heere, Schoon voor uitwendig **kwaad** en volslagene dwalingen bewaard, kunnen ze toch inwendig schuldig zijn aan die twee boosheden, waarvan de Heere Zijn oude volk beschuldigt : „**Mijn** volk heeft twee boosheden gedaan : **Mij**, de Springader des levenden waters hebben zij verlaten, en zich **zelve**n bakken gehouwen, gebroekene bakken, **die** geen **water** kunnen **houden**.” (Jer. 2 : 13.) Onder een besef van de zeer groote schuld in deze zaak, begeert **hij**, dat God zijnen voet beware van te vallen in dezen strik des satans dat Hij hem niet in innerlijke af **keeringen** late vallen ; hem beware voor het toegeven aan eene geliefkoosde begeerte, of het oprichten van **eenen** boezemafgod in zijne verbeeldingen ; — voor het **komen** in een kouden, **zorgeloozen**, duisteren, stompen

gemoedsstaat, in welken hij weinig anders zou **betoonen** overig te houden, dan **eene** belijdenis, van welke hij voor **eenen** tijd al **derzelve** kracht verloochent. O, hoe velen zijn, vooral onder oude belijders der waarheid, hier besloten ! **Hoe weinig** geestelijke gezindheid in hun verkeer; hoe weinig Goddelijke vrees in hun gedrag; hoe weinig geur van Christus in hunne huizen, hoe weinig afzondering van den geest der wereld; hoe weinig is de kracht, de tegenwoordigheid, de zin, het beeld en het voorbeeld van **Christus in hen zichtbaar!** de sprinkhanen, de sprinkhanen hebben alle graan opgegeten; **eene** menigte van toegeruste lusten, „**die** geschaarde troepen van zonden hebben hunnen wijnstok gesteld tot een woestheid, en hunnen vijgeboom tot schuim ; **zij** hebben hem ganschelijk ontbloot en nedergeworpen, zijne **ranken** zijn wit geworden, zoodat zij naakt zijngeworden en men hunne schaamte ziet.” (Joel 1 : 7; Openb. 16 : 15.) Bevreesd als hij is, dat hij, na ‘het genot **van uitredding van den dood** door de liefelijke tegenwoordigheid des **Heeren**, weder kome tot zijnen af keerigen staat der ziel, en gelijk Efraïm verzegeld met de afgoden, **zoo** begeert het geoeffend kind van God bewaard te **blijven in eene zoete vereeniging** des harten **m e t** den **Heere**. **En** wetende, dat het toegeven **aan** eenige zonde, hetzij verborgen of openbaar, hem zal **brenge**n in deze ellendige plaats, **zoo** begeert hij telkens bij een gezicht van zonde, dat God hem beware, beware van alle zonde uit- en inwendig, in de kerk en in de wereld, buiten en in zijn huis, in **eten** en drinken, in **koopen** en verkoopeu, ja in **alle** dagelijksche bezigheid. O hoezeer begeert hij, dat de Heere zijnen voet beware van te struikelen en verstrikt te worden in eenige zonde, die den Geest **zoude** bedroeven, zijne consciëntie wonden, en de Heere als dwingen Zijne gevoelige tegenwoordigheid in te trekken.

111. En dit leidt mij tot ons derde en laatste punt, hetwelk **wij** in een nauw verband zullen bevinden met **de beide voorgaande**: *de gezegende vruchten en gevolgen* van zulk een bewaring : „*Om voor Gods aangezicht te wandelen in het land der levenden.*”

Het is goed overeenkomstig onze roeping voor de menschen te wandelen ; het is goed om ons **zoo** te gedragen, dat de menschen, geen oorzaak van lastering tegen ons hebben, en mocht het onze ernstige begeerte en gebed en dagelijksche worsteling zijn **zoo** te leven en te handelen. Maar ook kan men dit **doen**, **en** evenwel niet voor God wandelen. **Wij** lezen, dat „**toen** Abraham negen en negentig jaren oud **was**, de **Heere** hem verscheen en **tot** hem **zeide**: wandel voor Mijn aangezicht en wees oprecht.” (Gen. 17 : 1,1 Eerst verscheen God aan Abraham, **dat** is, **Hij openbaarde Zich** aah hem, en toen beval **Hij** hem te **wandelen in** het licht van deze openbaring. En op gelijke **wijze** roept **Hij** allen, aan wien **Hij Zich openbaarde**,

om voor Hem te wandelen. Maar wat is het *voor* God te wandelen? Het is, om in ons dagelijksch leven en gedragingen en blijvend besef van Zijne tegenwoordigheid te hebben, — te leven als onder Zijn oog, — altijd bewust te zijn, dat Hij het hart onderzoekt en de nieren beproeft, dat **Hij** elke inwendige beweging des gemoeds ziet, elk woord hoort, en op elke daad van ons hart nauwkeurig let. Dit vormt een voornaam gedeelte van het wandelen voor God, dat is, alsof God altijd voor ons en wij voor Hem zijn. Doch in verband met de -voorgaande woorden geeft het ook te kennen, een **dage-**lijkech wandelen voor Hem in die oprechtheid, Goddelijke vrees en teederheid der consciëntie, welke **dergenen** betaamt, die **gezegend** worden met de verlossing van den dood. Het is derhalve geen **wettische** bezigheid of zelf **opgedrongene** plicht, **maar** een Evangelische zegen. Wij lezen van **Henoch**, dat hij met God wandelde. Er is onderscheid tusschen het wandelen *voor* God en met God. Voor God te wandelen is een blijvend besef te hebben, dat **Gods** oog op ons is; te begeeren, die dingen te doen, welke Hem welbehagelijk zijn; recht naar Zijne bevelen te wandelen ; in onzen omgang met **Zijn** volk onze kleederen rein te bewaren van de wereld-; in **één** woord, **alzo** voor Hem te wandelen in het verborgen en in het openbaar, alleen en in gezelschap, voor de kerk en de wereld, bij dag en bij nacht, gelijk wij wandelen zouden wanneer wij een persoonlijk gezicht hadden van Zijne heerlijke Majesteit in den Hemel voor onze **oogen**. Daar zijn zekere personen hetzij van **hoog** staat of van hooge aanbeveling tot wien gij niet durft te spreken als tot anderen, dewijl er iets in en rondom hen is **dat** eene zekere achting inboezemt, en gij wandelt voor hen met ontzag en eerbied. Nu, wanneer gij een diep en dagelijksch besef omdraagt, dat God elke gedachte ziet, iedere beweging opmerkt, elk-woord hoort en alle dingen gadeslaat, dit besef **Zijns** tegenwoordigheid zou uwen lichten,- **beuzelachtigen** en dwazen geest intoomen. Gij zoudt waakzaam zijn over uwe gedachten, woorden en daden, als levende onder een besef van **Gods** hartdoorzoekend oog. Dit is voor God te wandelen. O, hoe weinig vinden wij dit bij de hedendaagsche belijders! Integendeel, hoeveel ijdel spreken, boerten en beuzelen, gaat er dagelijks als een stroom den mond uit, **alsof** er geen greintje genade of sprankje Goddelijke vrees **in** hun harte was ! Het heeft telkens mijne ziel gegriefd, en ik ben verplicht geweest daarvan te vlieden en mij te onttrekken. Hoe kunnen zij *met* God wandelen die niet geleerd hebben *voor* Hem te wandelen? Dit is een meer bevoorrechte weldaad des Goddelijken levens. **Met** God te wandelen is dus met God te **verkeeren** in zoete gemeenzaamheid, in heilige vrijmoedigheid, in een gezegd **be-**

sef van deel te hebben in **Zijne** liefde en genade, en **zoo** met Hem te wandelen en te spreken, gelijk een man met zijnen vriend. Er zijn sommigen, die voor **God** wandelen, maar zeer enkelen wandelen met God. Menigeen leeft onder een meer of minder diep besef van **Gods** hartdoorzoekende tegenwoordigheid, die evenwel tot deze zoete gemeenzaamheid niet toegelaten zijn, nooh den zegen van deze Hemelsche verkeerung genieten.

Doch in de onmiddellijke volgende woorden is iets dat **buitengemeene** nadruk heeft, **want het** wijst aan hoe wij, door de kracht Zijner genade voor Hem wandelen ; „om voor **Gods** aanzicht te wandelen *in het licht der levenden.*”

Twee dingen **eischen** hier onze bijzondere aandacht: 1. *Het Zicht* in welke hij begeert te wandelen; 2. dat dit licht dat der *Zevenden* zou wezen. Laat ons het afzonderlijk beschouwen.

1. Er is in de levendgemaakte en vernieuwde ziel **eene** groote begeerte naar *Zicht*. Ik bedoel een Goddelijk en Hemelsch licht. Mij dunkt, dat ik vrijelijk zeggen kan, nooit op mijne knieën te **gaan**, of ik vraag den Heere om licht. Licht **Heere!** licht ! is **mijn** roepen; want ik zie en gevoel mijne duisternis, en dat **niets dan** het licht des **Heeren** die kan wegnemen. Als jongen bad ik met de woorden van ons gebedenboek : Heere ! **wij smeeken** II, zend licht in onze duisternis; en **ik dacht**, dat dit **zag** op den donkeren **avondtijd** met de kerk, maar hoe God dat zou verlichten wist ik niet. Dat gebed evenwel, schoon in **gewijzigden** vorm vaak, is nog dagelijks mijn bede. Dat gebed is Schriftuurlijk, want het is gegrond op de belofte: „**De Heere**, mijn God, doet mijne duisternis opklaren” (Ps. 18 : 29); en wanneer ik de duisternis gevoel, en dat de Heere die alleen kan wegnemen, **zoo** hebben **wij eene** Goddelijke verzekering en toezegging, om Hem daar op te pleiten. In de natuur geeft het licht ons duizend weldadigheden, boven dat het de duistere schaduwen van den nacht verdrijft.

. Eet geeft **gezondheid** aan elke bloem en loof. Ieder boom, van het ceder van Libanon af tot den **hijzop**, die aan den wand groeit, ieder grasscheutje of koorn in vallei of weiden, gevoelt de weldadige, gezondheidgevende invloeden van het licht. Hoe zien wij ze allen, als door een zeker instinct gedreven, zich naar het licht keer@; en gelijk bloem en plant in het licht of in het donker **staande** zeer verschillende is, **alzo** verschillende is het **bleeke aangezicht** van den armen wever **bij** den blozende **ploegjongen**, en dat tengevolge van het licht. Gelijk licht en lucht de moeder is der gezondheid, **alzo** is de duisternis de baarmoeder van ongemakken. **Alzo** in de genade is het licht **gezondheid**; en te wandelen in het licht van **Gods** aangezicht is Hem voor ons te hebben, als **verlossingen onzes aangezichts**.

Ook is *blijdschap* eene vrucht van licht, **gelijk** wij (Esther 8 : 15) lezen : „**De** Joden hadden licht, en blijdschap, envreugde en **eere**.” Wederom : „**Het** licht is voor den rechtvaardigen gezaaid, en **vroolijkheid** voor de oprechten van harte.” En wederom : „Gij vervroolijkt hem door vreugde met Uw aangezicht.” Duisternis en droefheid gaan zoowel te zamen als licht en blijdschap. Dus klaagde Job : „**Ik** ga zwart daar heen, niet van de zon” (Job. 30 : 28); en **Heman** riep uit: „**Gij** hebt mij in den ondersten kuil gelegd, in duisternissen en diepten” (Ps. 88 : 7) ; — **ja** „ waarlijk het licht is zoet, en vermakelijk voor de **oogen** de zon te aanschouwen.”

Daarenboven, het licht *maakt alles openbaar*; „**want** al wat openbaar maakt is licht.” (Ef. 5 : 13.) Licht in onze ziel ontspringende, geeft ons alles te zien wat ten onzen vrede is hier en hier namaals. Al de zegeningen des **Evangelijs**; al de barmhartigheden des Nieuwen Verbonds; de Persoon en het werk van den Heere Jezus, Zijne schoonheid en zaligheid; Zijne liefde en bloed; Zijne genade en heerlijkheid; Zijne gepastheid en dierbaarheid; de vastheid Zijner beloften ; de heiligheid Zijner bevelen ; de kracht Zijner opstanding; de gemeenschap Zijns lijdens ; alles wat het leven gelukkig en heilig en de dood begerlijk kan maken, ontdekt en openbaart het licht, en dat alleen.

2. Doch let op de woorden : „**Het** licht der *Zevenden*.” Er is een licht, dat niet het licht der levenden is. Er is in de natuur een luchtverschijnsel (ignes **fatui** of dwaallicht genoemd) dat op slijkachtige en moerassige plaatsen verschijnt, hetwelk nagevolgd zijnde door den reiziger hem op het dwaalspoor brengt, of in het slijk voert. Dit is een dood licht, want het ontstaat uit verdorvene zelfstandigheden, die in den nacht hare **zwavelachtige** stoffen opgeven. **Alzoo** is er in den Godsdienst een dood licht, een licht, dat niet voortkomt uit Hem, „**Die** een licht is, en in Wien **geene** duisternis is,” maar uit onze eigene **bedorvene** natuur, — een licht, dat op het dwaalspoor leidt. In de Schrift wordt dit genoemd: een licht van eigen ontsteking, en een **vreeselijk** wee wordt aangekondigd tegen allen, die daarin wandelen (Jes. 50 : 11) : „**Ziet**, gij allen, die een vuur aansteekt, die u met spranken **omgordt**, wandelt in de vlam van uw vuur, en in de spranken, die gij ontstoken hebt. Dat geschiedt u van Mijne hand, in smart zult gijlieden nederliggen.” Maar het licht der levenden is het **licht**, dat nederdaalt van een levenden God in **eene** levende ziel, wat de gezegende Heere noemt : „**het** licht des levens,” hetwelk van Hem komt als het levend Hoofd, want hij is zoowel het leven, als de weg en de waarheid. Davids begeerte dan was „**te wandelen** voor **Gods** aangezicht in het licht der levenden ;” — dat het **licht van Gods** aangezicht altijd over zijne ziel mocht

schijnen, het licht van Zijne gunst altijd zijn gemoed mocht bestralen, en het **licht** **Zijner** liefde zijn hart mocht verwarmen, bemoedigen en verblijden. **Hij** had **geene** behoefte **aan** het licht eens ongeheiligden **verstands**, noch aan het licht van dorre letterkennis, van bloote Bijbelstudie, of **eener** ledige belijdenis. **Hij** moest zien en gevoelen voor zich **zelve** het Echt **Gods** in **zijne** ziel, verlichtende **elken** schuilhoek des harten; en dat licht moest zijn het licht van leven en liefde, om hem steeds teederder voor God te maken in heilige vrees, omdragende een diep en dagelijks besef van Zijn hartdoorzoekend oog, zoekende Zijnen wil te kennen en dien te volbrengen, uit eene begeerte om Hem te behagen en die dingen te doen, welke **Zijner** oogen welbehagelij k zijn,

Dit is het Licht der levenden"; dat is, van levende zielen, van hen, die levend gemaakt zijn uit den dood door wederbarende genade, en die als zoodanig leven een leven des geloofs van den Zone **Gods**.

Hier nu, den tekst als een geheel nemende en zijne voor naamste zaken herhalende, — hier hebben **wij** de zuchten en begeerten **eener** ziel, door God levend gemaakt. **Wel** mag ik de Psalmen noemen een handboek van Christelijke bevinding; en het vers waarover ik heden tot u **sprak** is in waarheid daarvan de hoofdsom en het wezen, de **pit** en de merg, het middelpunt van dat handboek. Kunt gij onder het **hooren** dezer woorden en den indruk dezer waarheden in uwe consciëntie de hand op uw hart leggen en opzien tot den Alwetenden God, met eene zekere hoop en vrijmoedigheid betuigende, dat gij deze dingen voor u **zelve** kent, door het werk en de kracht des Heiligen **Geestes** inwendig? Beschouwt het afzonderlijk. Welk **bewijs** hebt gij dat God uwe ziel verlost van den dood? Welke kenmerken, getuigenissen of bewijzen hebt gij, dat uwer ziel leven geschonken werd toen **zij** dood in de zonden was? Welke **goede** hoop door genade, welke verwachting hebt gij om uw hart te bemoedigen en uwe ziel te vertroosten, wanneer de dood u naderen zal? Welke gezegende voorsmaak van het koninkrijk der genade achter **den dood**? Zoo gij al niet met volle vrijmoedigheid des geloofs den Psalmist na durft te zeggen : „**Gij** hebt mijne ziel gered van den dood ;” kunt gij dan een lager toon aanheffen, en zeggen : door genade heb ik hoop uit hetgeen ik vroeger genoot en wat ik van tijd tot tijd gevoelde van de zoete verlevendiging van geloof en liefde, dat **mij** de ziel waarlijk en geestelijk **Gods** levende is? Kunt gij dan naar een ander punt gaan? Ziende en gevoelende het kwaad der zonde, vreezende uw eigen arglistig hart, de kracht der verzoeking, de zwakheid des vleesches, de aanlokselen der wereld, en de strikken des satans, — is het de ernstige begeerte uwer

ziel, dat God uwen voet moge **bewaren** van te vallen? Is het dagelijks uw roepen, **zoo** niet in woorden dan toch in wezen: „**ondersteunt** Gij mij en ik zal veilig zijn!” Zegt gij: O! **dat** ik mocht wandelen **voor Gods** aangezicht in het land **der levenden**, Zijn lichtend aangezicht over mij, Zijne tegenwoordigheid genoten, Zijne liefde gevoeld, in Zijne **vreeze** wandelen, alles wat van zonde en dood is hatende, en verlangende naar de inkomst van het gezegend licht, leven, vrijheid en liefde, welke mijne voeten zullen leiden tot op de paden des vredes!?

Dit is Godsdienst. De menschen spreken van Godsdienst; het is de **taal** van den dag. Waar, waar vinden wij ze? — Op twee plaatsen: in het Woord der waarheid, den gezegenden Bijbel, waar God ze ontdekt heeft door den Heiligen Geest en met Zijnen stempel bezegelde. De andere plaats is het hart des geloovigen. Er is geen Godsdienst dan in **Gods** Woord, en in het geheiligd hart. En deze twee komen te zamen overeen. Gelijk het was aan het zegel en leem aan den vorm, **alzo** is **Gods** Godsdienst, in den Bijbel geschreven, overeenkomende met Zijn Godsdienst door **eene** Goddelijke kracht in het hart gewrocht. Kunt gij uw hart tot **Gods** Schrift brengen gelijk het was bij het zegel, en zeggen: dit is mijn Godsdienst, ik zie ze in **Gods** boek, en gevoel het in mijne ziel. God zegt **mij** hier, dat Hij de ziel redt van den dood. Daarbij mag ik mijne ziel brengen en zeggen: „**Gij** hebt *mijne* ziel gered van den dood.” Hier is **eene** zoete overeenkomst. Ik vind, **zoo** voegt **gij** er bij, **Gods** Heiligen bidden tot den Heere om zijnen voet te bewaren van te vallen, dit is ook mijne dagelijksche begeerte. Ik kan het was mijns harten hier brengen bij het zegel **Gods**. Ik vind verder **Gods** kind begeeren, dat hij mocht wandelen voor **Gods** aangezicht in het land der levenden, en ook daarin vind ik overeenkomst, want het is de ernstige begeerte mijner ziel, om te gevoelen hetgeen David gevoelde, en die te onder vinden met dezelfde kracht. **Zoo** hebt gij de ontwijfelbaarste getuigen; de getuige van God in Zijn Woord en van God in de ziel. En in den mond van twee zoodanige getuigen zal dit en alle woord bestaan en bevestigd worden.

AMEN.